

Autismi, Asperger, Tourette

Riina Lindström

Autismikirjon häiriö

- Autismikirjon häiriö on aivojen neurobiologinen kehityshäiriö, joka vaikuttaa ihmisen viestintään, vuorovaikutukseen ja ympäristön kokemiseen.
- Autismikirjoa esiintyy kaikkialla maailmassa noin 1 %:lla väestöstä. Suomessa voidaan tämän perusteella arvioida olevan noin 55 000 autismikirjon ihmistä.
- Autismikirjon oireyhtymä ilmenee jokaisella hyvin yksilöllisesti ja sen aiheuttamat toimintarajoitteet ovat myös yksilöllisiä ja vaihtelevia.
- Jotkut pystyvät elämään hyvin itsenäisesti, toiset taas voivat tarvita vahvaa tukea läpi elämän.
 - Kaikkien autismikirjon ihmisten käyttäytymisessä voidaan kuitenkin huomata yhteisiä näkyviä ja tunnistettavia piirteitä.

Autismikirjon erityispiirteet

- Aistisäätelyn haasteet (ali- ja yliherkkyydet)
- Stressiherkkyys
- Mahdolliset erityisvahvuudet
- ICD-luokituksessa autismikirjon diagnooseja (F84) ovat:
 - Autismi
 - Aspergerin oireyhtymä
 - Rettin oireyhtymä
 - Disintegratiivinen kehityshäiriö
 - Epätyypillinen autismi

Aspergerin oireyhtymä

- Aspergerin oireyhtymä on autismikirjoon kuuluva neurobiologinen keskushermoston kehityshäiriö, joka aiheuttaa hyvin vaihtelevia toimintarajoitteita.
- Asperger-ihmiset näkevät, kuulevat ja tuntevat ympäröivän maailman eri tavoin kuin muut.
- Yleinen älykkyystaso on useimmiten normaali, vaikka suorituksissa saattaakin olla hyvin epätasaisuutta.
- Asperger-ihmiset saattavat tarvita erityistä tukea arkeensa.
- Autismikirjon diagnoosit eivät yleensä näy ulospäin ja ihmisen käyttäytymistä voidaan monesti tulkita väärin.

Aspergerin tyypillisiä piirteitä

- Sosiaalisten tilanteiden hahmottamisen haasteet ja toimia sos.tilanteissa
 - Sopimaton käyttäytyminen, vaikeus asettua toisen asemaan, asioiden ymmärtäminen kirjaimellisesti
- Lapsilla vaikeus ottaa kontaktia muihin lapsiin
- Rutiinit, pakonomaisuus, pakko-oireet, maneerit, kaavamaisuus
- Puheen ja kielen ongelmat
- Puhemelodia, poikkeava ääni
- Vähäinen ilmeily ja eleily
- Erikoinen katsekontakti, kehonkielen kömpelyys tai poikkeavuus
- Motorinen kömpelyys

Tourette

- Touretten oireyhtymä kuuluu nykimishäiriöihin eli tic-häiriöihin.
- Nykimishäiriöt alkavat useimmiten lapsuudessa tai nuoruudessa, mutta voivat alkaa myös aikuisiässä.
- Usein oirekuvaan liittyy erilaisia pakkoajatuksia ja pakkotoimintoja, joskus myös hyperaktiivisuutta ja impulsiivisuutta.
- Oireyhtymän esiintyvyys on väestössä 0.5–1 %.
- Periytyvyys voimakasta

Touretten oireet

- Nykimishäiriöissä ilmenee erilaisia tahdosta riippumattomia lihasten nykimisiä tai äännähdyksiä.
- Motoriset nykäykset vaihtelevat suurestikin sekä voimakkuudeltaan että luonteeltaan. Ne voivat ilmetä sekä raajojen että vartalon lihaksissa; tavallisimmin nykäykset ovat kuitenkin pään liikkeitä.
- Äännähdykset voivat olla luonteeltaan hyvinkin erilaisia, esim. tahdottomia sanoja, naksahduksia, maiskutuksia, haukahduksia, niiskutuksia, pärskytyksiä, yskähdyksiä.
 - Joskus harvoin tahdottomat sanat ovat luonteeltaan kirosanoja tai rivouksia.

Touretten hoito

- Oireiden ilmetessä lähiviikkojen tai -kuukausien kuluessa lääkäriin
- Oireita voidaan usein lievittää erilaisin lääkkein (mm. alfa-agonistit klonidiini ja guanfasiini, useat dopaminergiset psykoosilääkkeet)
- Käyttäytymisterapeuttisilla menetelmillä ja rentoutusharjoituksilla voidaan lievittää tic-oireita.
- Vaikea-asteisissa oireyhtymissä on käytetty botuliinitoksiini-injektioita tai stereotaktisia neurokirurgisia leikkaushoitoja.